

Tuloksellisuustarkastus

Tarkastuskertomus 15/2016 Valtion pääomasijoitustoiminta

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

työ- ja elinkeinoministeriö 8.6.2016

Innovaatiorahoituskeskus Tekes ja Tekes Pääomasijoitus Oy, yhteinen palaute 1.6.2016

Suomen Teollisuussijoitus Oy 31.5.2016

Finnvera Oyj 27.5.2016

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

1. Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Palautteen antajien launnoissa on pääosin yhdytty kertomusluonnoksen kannanottoihin. Ministeriön mukaan elinkeino- ja innovaatio-osastolla ei ole täysin yhtenevä näkemys kaikkiin raportin kannanottoihin. Se ei kuitenkaan ole esittänyt selkeitä korjausehdotuksia. Kertomustekstiä ei ole muutettu näiltä osin.

Ministeriö ja Finnvera esittivät launnoissaan näkemyksensä Finnveralle myönnettyjen pääomalainojen vuotuisesta anteeksiantomekanismista. Ministeriö totesi launnoissaan, että Aloitusrahaston tappioita vähennettäessä otetaan huomioon vähennyksenä laina-aikana kertyneet veroilla vähennetyt voitot ja tappiot. Lopputulos on valtion kannalta sama, vähennetäänkö syntyneet tappiot vuosittain vai laina-ajan lopussa. Finnveran kannalta vuosittainen anteeksiantomekanismi mahdollistaa sen, että kotimaan rahoitustoiminnan itsekannattavuus ei vaarannu.

Finnvera totesi launnoissaan, että sen ns. itsekannattavuuden käsitettä tulkitaan eri tavoin kuin työ- ja elinkeinoministeriö on sen määritellyt ja miten sitä on useita vuosikymmeniä sovellettu. Yhtiö ei yhdy käsitykseen, jonka mukaan lainojen anteeksiantomekanismi olisi osin ristiriidassa yhtiön toiminnan itsekannattavuusvaatimuksen kanssa. Mekanismin tarkoituksena on ollut mahdollistaa aikaisen vaiheen sijoitustoiminta ilman, että yhtiön kotimaan rahoitustoiminnan itsekannattavuus vaarantuu. Tärkeänä on pidetty sitä, että yhtiön kaksi elinkeinopoliittista tehtävää (laina- ja takaustoiminta vs. pääomasijoittaminen) eivät saa ristiinsubventoida toisiaan. Yhtiön mukaan se palauttaa valtiolle aiemmin anteeksiannettuja varoja, jos rahaston tulos muodostuu tulevina vuosina riittävän ylijäämäiseksi. Sen mukaan parhaassa – toki epätodennäköisessä – tapauksessa ”aito” itsekannattavuus voitaisiin saavuttaa pääomalainojen takaisinmaksuhetken (alkaa 2026) mennessä.

Lausunnon antajien näkemys perustuu noudatettuun käytäntöön, jossa valtio on turvannut pääomasijoitustoimintaa harjoittavan rahaston taloudellista tulosta antamalla joka vuosi anteeksi lainoja rahas-

ton edellisen vuoden tappioiden verran. Tämä tulkinta ei täysin vastaa käsitystä toiminnan perustumisesta sen itsekannattavuuteen. Lausunnoissa on myös jätetty huomiotta kertomusluonnoksessa tarkoitettua käyttäytymisvaikutukset eli se, että ennakoitava, säännöllinen ja täysimääräinen lainojen anteeksiantaminen heikentää yhtiön kannusteita taloudellisesti kannattavaan toimintaan ja taloudellisesti järkevään riskinottoon ja siten myös pääomasijoitustoiminnan osalta toiminnan itsekannattavuuden edellytyksiin. Kertomustekstiä ei ole näiltä osin muutettu.

2. Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Suomen Teollisuussijoitus Oy täsmensi teknisluonteisissa ehdotuksissaan, että sen ulkomaisten kohderahastojen Suomeen tekemistä sijoituksista 32 % (46 milj. euroa) on tehty venture-rahastoista. Yhtiö perusteli tätä kahden rahaston uudelleen luokittelun aiheuttamalla tilastointiteknisellä seikalla. – Kertomusluonnoksessa esitetyt luvut (16 %, 23 milj. euroa) perustuvat Teollisuussijoituksen tarkastuksen toteuttamisaikana käyttämään luokitteluun ja ovat sen esittämiä, joten kertomustekstiä ei muutettu.

Teollisuussijoitus halusi teknisluonteisissa ehdotuksissaan oikaista ja täsmentää kertomusluonnoksen toteamusta, jonka mukaan ”Ministeriö on arvioinut Suomen markkinat rajallisiksi suhteessa käytettävissä oleviin valtion pääomasijoitusvaroihin myös esittäessään Teollisuussijoituksen sijoitustoiminnan osalta, että markkinaa on luontevaa tarkastella pohjoismaisella ja baltialaisella tasolla.” Yhtiön mukaan ministeriön linjauksen taustalla ei ole Suomen markkinoiden rajallisuus, vaan Pohjoismaiden ja Baltian maiden pääomasijoitusmarkkinoiden kehittyminen yhtenäiseksi markkina-alueeksi. Ministeriö ei kommentoinut lausunnossaan tarkastuskertomusluonnoksen johtopäätöstä. – Kertomusluonnoksen johtopäätös perustuu luonnoksessa esitettyihin ministeriön perusteluihin, joten kertomustekstiä ei muutettu.

Suomen Teollisuussijoitus Oy halusi tuoda esiin, että käsitepari onnistunut sijoitus / epäonnistunut sijoitus ei ole riittävän yksiselitteinen kohdassa, jossa käsitellään tietojen keruuta yhtiön kohdeyrityksistä ja -rahastoista. – Kertomustekstiä on täsmennetty.

Tekes Pääomasijoitus Oy toteaa tekevänsä päätökset epäsymmetrian käytöstä tapauskohtaisesti. Se toteaa, ettei se näe perustetta kertomusluonnoksessa esitetulle kannanotolle, jonka mukaan epäsymmetrian käyttämisestä olisi vaikeaa poiketa. – Kertomusluonnoksessa todettiin vain, että epäsymmetriasta voi olla vaikeaa poiketa sen jälkeen, kun sitä on ryhdytty käyttämään ja tieto leviää myös markkinoille, joten kertomustekstiä ei muutettu.

Tilastokeskus on 11.12.2015 muuttanut Suomen Teollisuussijoitus Oy:n luokittelun kansantalouden tilinpidossa. Uuden luokittelun mukaan yhtiö luetaan julkisyhteisöihin, sen alasektorille ”Muut valtionhallinnon yksiköt”. Uusi luokittelu ei ota kantaa valtion Teollisuussijoitukseen tekemien pääomitusluonteeseen (meno, sijoitus), vaan ne katsotaan julkisyhteisön sisäisiksi rahansiirroiksi. Kertomustekstiä muutettiin näiltä osin.

Suomen Teollisuussijoitus Oy on teknisluonteisissa ehdotuksissaan halunnut merkitä salaisiksi tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyissä lähdeviitteissä tarkoitettua yhtiön asiakirjat. Myöhemmin yhtiö on puhelimitse täydentänyt tarkoittamiaan viitteitä. Yhtiön mukaan viitteissä 5–6 ja 38–44 mainitut yhtiön asiakirjat sisältävät sekä yhtiön että sen sijoituskohteiden ja kumppaneiden liikesalaisuuksiksi luettavia tietoja, eivätkä ne siksi ole julkisia.

Lisätietoja: Johtava tuloksellisuustarkastaja Kirsti Sälli, p. 09 432 5820